

Posudek na magisterskou práci

Barbora Čepičková:

Zprostředkované tělo

Tělo v době masového využívání elektronických médií

Práce se zaměřuje na teoretický posun v chápání těla a tělesnosti v souvislosti s novými technologiemi a vývojem tzv. elektronické kultury.

Autorka zkoumá, jakou roli lze přisoudit vývoji nových technologií, resp. elektronických médií při formování současných teorií těla a tělesnosti v rámci teorie a filosofie médií (Hansen aj.). Práce analyzuje východiska současných teorií těla a tělesnosti jednak ve fenomenologii a psychologii (Merleau-Ponty, Feldenkrais), jednak v umělecké reflexi vývoje technologií (Stelarc). Mediálně filosofické či teoretické pojetí těla potom specifikuje zasazením do kontextu popisu mediální či elektronické kultury pomocí koncepcí virtuální reality, kyberprostoru, hyperreality a simulace (Baudrillard, Virilio) a hlediska dozoru (Lyon) a města (Mitchell).

Autorka poukazuje na výrazný posun fenomenologických i psychologických pozic založených na západní filosofické tradici, který se odehrává jednak v rovině pojmů subjektu, reality, relace subjekt – objekt, virtuální – reálné, uvnitř – vně, příroda a kultura, jednak v rovině vývoje technologií, které mění politickou, uměleckou, vědeckou i každodenní praxi a nastolují novou problematiku. V umění i politicko – sociální sféře (podobně i ve vědě) se jedná o určité narušení autonomie a suverenity těla (založené v jeho ‚přirozenosti‘) skrze *technologie* (různé verze člověka jako kyborga) a *techniky* určující vnímání a zacházení s tělem (Foucault, Lyon; v rámci městského prostoru Mitchell). Viléma Flusser potom spojuje hledisko zdůrazňující materiální a performativní složku procesu tvorby významu, který byl v evropské filosofické tradici chápán jako ryze ideální a hledisko zdůrazňující roli dispositivů, tedy důraz na proměnu myšlení.¹ Vzhledem k tématu těla a tělesnosti máme v tomto pohledu na jedné straně zkoumání lidských smyslů (Diaconu) či ‚tělesnost‘ v širokém významu formování prostoru (postřehy k architektuře, Grozs aj., teorie města), na druhé straně primát dispositivu, forem myšlení, diskurzů (ve zkratce: ‚tělo‘ je konstituováno danou představou o těle, pojmem těla).

¹ Jednak technika či ‚gesto‘ psaní (uchopení něčeho, pozorování, stisknutí tlačítka atd.) a zároveň ‚lineární diskurz‘, tedy určitý způsob ‚procesování dat‘ řečeno počítačovou terminologií, sbírání a řazení prvků do řad – ‚praxe‘, kterou není možné popsat v řádu materiálních nosičů či nástrojů, technik či jednání (nýbrž pouze ‚ideálně‘).

Tento nový typ diferencí, ke kterým z hlediska metodologie patří i základní rozlišení ‚pozorování pozorování‘ a reference k vnějšimu (Luhmannova Fremdreferenz) se autorce nedaří vždy uplatnit, argumentuje místy ve smyslu kritizované dichotomie těla a ducha, karteziánského subjektu, přírody a kultury atd., což je ovšem též pozice některých citovaných textů (zejm. Hogenové).

Vzhledem k širokému záběru práce se nabízí četné definice těla a tělesnosti, které jsou v současnosti užívány paralelně a spojeny se základními pojmy evropské filosofické tradice, které všechny prošly (od fenomenologie po současné směry teorie médií a kultury) výraznou proměnou; autorka se proto nevyhne částečně tříštění linií argumentace a zjednodušení. Nicméně je třeba ocenit, že Barbora Čepičková takto náročné téma uchopila s vědomím jeho rozsahu a snažila se orientovat nejen v současných teoriích, ale zpracovala též starší texty a pojmy, ze kterých současné teorie těla a tělesnosti vycházejí. Zároveň začlenila celou řadu různých aspektů těla a tělesnosti a zachytila tím vývoj dané problematiky.

Pokud Barbora Čepičková při obhajobě rozvede svá východiska a závěry z hlediska současných teorií těla a tělesnosti, doporučuji hodnocení v rozmezí 17 - 19 bodů.

Kateřina Krtilová